Leyden Academy

ON VITALITY AND AGEING

JAARBERICHT

2013

JAARBERICHT

2013

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
Organisatie 6
Leyden Academy on Vitality and Ageing 6
Partners 8
Ontwikkeling 10
Media-aandacht 10
VITALITY!-programma van Medical Delta 13
Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn 17
Vernieuwing zorgonderwijs 'LevenSles' 19
'Oud-of-the-box' finalist Academische Jaarprijs 2013 21
Publieksevenementen 23
Onderwijs 25
Executive leergang Veroudering en Gezondheidszorg 25
Master Vitality and Ageing 30
Young Excellence Class 34
Masters of Ageing 35
Onderzoek 36
Multidisciplinaire benadering 36
Medisch-demografisch 37
Sociaal-maatschappelijk 39
Klinisch 42
Medewerkers 43
Nawoord 44
Colofon 46

Voorwoord

Op 11 november 2013 vierde Leyden Academy on Vitality and Ageing haar eerste lustrum met een bijzondere voorstelling 'De Nieuwe Wereld Symfonie' van muziektheaterensemble 'De Veenfabriek'.

De voorstelling weerspiegelde de kracht van mensen op hoge leeftijd die ondanks zichtbare gebreken en kwetsbaarheid hun fysieke en cognitieve grenzen aftasten en op zoek gaan naar "een toekomst in een nieuwe wereld die ook de onze wordt". De voorstelling past precies bij de bevindingen van Leyden Academy over vitaal ouder worden en hoe de maatschappij, en vooral de gezondheidszorg, haar manier van werken daarop zou moeten aanpassen.

In 2013 behoorden projecten en onderzoek gericht op vitaliteit tot de kernactiviteiten van Leyden Academy. Samenwerkingsverbanden zijn voortgezet of aangegaan met onder meer Medical Delta, gemeente Leiden en 'proeftuinpartners' Hogeschool Leiden, TNO Healthy Living en Leiden Institute for Brain and Cognition. Ook is de samenwerking met internationale partners geïntensiveerd teneinde een sterk Europees consortium te vormen dat succesvol grote Europese subsidies kan aanvragen. Activiteiten en projecten van Leyden Academy komen in 'splendid isolation' niet tot bloei en samenwerking is een van de randvoorwaarden. Een andere kernactiviteit is onderwijsvernieuwing, dat in samenwerking met Vereniging Het Zonnehuis wordt uitgevoerd. Het huidige mbo-, hbo- en wo-zorgonderwijs maakt onvoldoende gebruik van de actuele kennis over vitaliteit en veroudering. Ook blijkt het onderwijs jongeren onvoldoende te inspireren. Daarvoor zijn in samenwerking met ZonMw en gemeente Leiden een reeks zeer succesvolle Inspiratie & Kennisdagen georganiseerd. Studenten gaven korte presentaties aan professionals, docenten, ouderen en directeuren van zorginstellingen waarin ze vertelden wat hen inspireert.

Leyden Academy werd het afgelopen jaar wederom in belangrijke mate gesteund door bijdragen van Vereniging AEGON. Zonder deze steun zou Leyden Academy niet in staat zijn geweest om andere stakeholders, professionals, studenten en cursisten mee te nemen in het denken over maatschappelijke vraagstukken die met de snelle demografische veranderingen gepaard gaan. Wij wensen u veel genoegen bij het lezen van ons jaarbericht 2013.

Prof. dr. Rudi G.J. Westendorp
Ir. Marieke A.E. van der Waal
Directeuren Leyden Academy on Vitality and Ageing

Leyden Academy on Vitality and Ageing

Leyden Academy on Vitality and Ageing is een kennisinstituut met als missie het bevorderen van de kwaliteit van leven van ouderen. Hiervoor richten wij ons op de drie pijlers: ontwikkeling, onderwijs en onderzoek.

Ontwikkeling

Leyden Academy initieert en implementeert programma's in wetenschap en maatschappij (waaronder VITALITY! en onderwijsvernieuwing), inspireert de politiek en beïnvloedt de publieke opinie via de media.

Onderwijs

Leyden Academy leidt kritische denkers en pioniers uit de gezondheidszorg en geneeskunde op via de executive leergang Veroudering en Gezondheidszorg, de masteropleiding Vitality and Ageing en jong talent via de Young Excellence Class

Onderzoek

Leyden Academy initieert en begeleidt multidisciplinair onderzoek zowel op medisch-demografisch, sociaal-maatschappelijk als klinisch gebied. Leyden Academy richt zich niet alleen op het concipiëren en uitvoeren van onderzoek (discovery-functie), maar wil juist kennis en inzichten assimileren, kritisch evalueren (design-functie) en via haar onderwijsproducten, consultatie en publieke functie communiceren (deploy-functie). Sinds de oprichting vijf jaar geleden, op 11 november 2008, vervult Leyden Academy een brugfunctie tussen wetenschappelijk onderzoek en het werkveld dat de kennis toepast.

Partners

Vereniging AEGON

Leyden Academy is in november 2008 op initiatief van Vereniging AEGON opgericht. Vereniging AEGON behartigt als aandeelhouder op evenwichtige wijze de directe en indirecte belangen van AEGON N.V. en daarmee in een groep verbonden maatschappijen, van verzekerden, van medewerkers, van aandeelhouders en van andere relaties van deze maatschappijen. Vanuit haar nevendoelstelling ondersteunt Vereniging AEGON Leyden Academy bij haar missie om de kwaliteit van leven van ouderen te verbeteren.

VERENIGING AEGON

Vereniging Het Zonnehuis

In juni 2012 zijn Vereniging Het Zonnehuis en Leyden Academy een samenwerking aangegaan. Vereniging Het Zonnehuis is een ideële organisatie die al ruim negentig jaar innovatieve projecten en toegepast wetenschappelijk onderzoek in de ouderenzorg mede mogelijk maakt. De missie van de vereniging is bijdragen aan waardige zorg voor kwetsbare ouderen die permanent van intensieve zorg afhankelijk zijn.

Zonnehuis

Gezamenlijke speerpunten van Vereniging Het Zonnehuis en Leyden Academy zijn het verbeteren van onderwijs voor (toekomstige) zorgprofessionals, het verbeteren van de negatieve beeldvorming over ouderenzorg en het toepassen van wetenschappelijk onderzoek.

Leyden Academy werkt ook samen met onder meer Medical Delta, gemeente Leiden, Leids Universitair Medisch Centrum, Universiteit Leiden en het Max Planck Institute for Demographic Research (Rostock) and Biology of Ageing (Keulen).

Uitreiking Jo Visser Award aan Anne-Mei The tijdens het Jaarcongres Waardige Zorg van Vereniging Het Zonnehuis

Ontwikkeling

Leyden Academy roerde zich ook in 2013 weer volop in de media, in de publieke opinie en in de wetenschap als pleitbezorger van vitaal verouderen.

Zo heeft Leyden Academy belangrijke programma's als VITALITY! en onderwijsvernieuwing verder ontwikkeld. Ook zijn nieuwe activiteiten geïnitieerd en geïmplementeerd, zoals de Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn en deelname aan de Academische Jaarprijs 2013. Leyden Academy organiseert met regelmaat publieksevenementen en verzorgt presentaties. Zo kunnen we de vitaliteitsgedachte en kennis over veroudering breed verspreiden.

Media-aandacht

De media blijven voor Leyden Academy een groot podium. De contacten met journalisten zijn goed, en zowel televisie, radio als de geschreven pers en internetmedia weten ons te vinden. Ook wordt over Leyden Academy gesproken op de social media. In 2013 heeft Leyden Academy via de media miljoenen mensen meerdere malen bereikt.

Dr. David van Bodegom bij TEDxLeiden

Televisie- en radio-optredens

Televisie: 8 optredens
waaronder in Labyrint van de VPRO, Hart van Nederland van SBS6, Editie NL van RTL4
Radio: 23 optredens
waaronder op Radio 1, BNR, Radio 538

Dagbladen

Landelijk: 26 artikelen
waaronder in De Volkskrant, NRC Handelsblad, Trouw, Het Parool, Het Financieele Dagblad, AD, Metro, De Telegraaf

@MABackes
Je kunt anders verouderen, als je begrijpt hoe veroudering werkt @LeydenAcademy

Social Media

746 connecties
403 likes
227 volgers

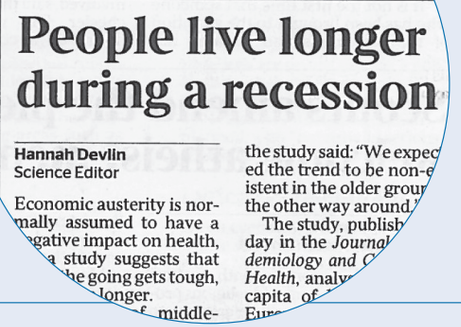

People live longer during a recession

Hannah Devlin
Science Editor

Economic austerity is normally assumed to have a negative impact on health, a study suggests that when the going gets tough, people live longer.

the study said: "We expected the trend to be non-existent in the older group, the other way around."

The study, published today in the Journal of Epidemiology and Community Health, analyzed capita of

(vervolg) Dagbladen

Regionaal: 30 artikelen
waaronder in Leidsch Dagblad, Brabants Dagblad, Haagsche Courant

Internationaal: 5 artikelen
waaronder in The Times, The Japan Times, Daily Mail

Bladen

Vakbladen: 20 artikelen
waaronder in Zorgvisie, Medisch Contact, Boardroom Zorg en columns in Zorgmarkt en Denkbeeld

Publieksbladen: 24 artikelen
waaronder in NRC Next, VPRO Gids, GezondNU en columns in onder andere het tijdschrift Zin

Websites

Nederlands: 57 vermeldingen
Internationaal: 3 vermeldingen
waaronder op usatoday.com

Wetenschappelijke publicaties

24x

Lezingen/workshops

86x
waaronder op congressen en symposia voor zorginstellingen, brancheverenigingen, ziektekostenverzekeraars, onderwijsinstellingen, studenten, wetenschappers en wethouders)

VITALITY!-programma van Medical Delta

Een van de grootste uitdagingen, maar ook kansen, waarmee de samenleving de komende decennia wordt geconfronteerd, is een vergrijzende bevolking.

Het VITALITY!-programma van Medical Delta, dat is geïnspireerd en wordt geleid door Leyden Academy, bundelt de denkkracht van Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden, LUMC, (lokale) overheid en private partijen. Het doel is om duurzame oplossingen te ontwikkelen die ons een belangrijke stap verder brengen in de zoektocht naar vitaliteit tot op hoge leeftijd. Aangestuurd door Leyden Academy ontwikkelen de partners in Medical Delta scenario's voor onderzoek en innovaties, afgestemd op de wensen en noden van ouderen. De uiteindelijke resultaten geven antwoord op de vraag hoe men met de gestegen levensverwachting in Nederland dient om te gaan. Te vaak wordt dit met kosten, ongemak en verlies van kwaliteit van leven geassocieerd. Leyden Academy heeft in 2013 diverse activiteiten binnen het VITALITY!-programma georganiseerd.

medical delta vitality
we add

VITALITY!-rapport
'Grijs is niet zwart wit'

Care2Businessbijeenkomst

VITALITY!-rapport 'Grijs is niet zwart wit. Ambities van 55+'
Op woensdag 22 mei werden in Nieuwspoort in Den Haag de resultaten van een kwantitatief onderzoek onder 650 Nederlanders tussen 55 en 85 jaar aan staatssecretaris Jetta Klijnsma aangeboden. Het doel van het onderzoek was het in beeld brengen van de opvattingen, wensen en behoeften van ouderen op het gebied van werk, wonen, sociale contacten en zelfredzaamheid. Een kwart van de Nederlandse zeventigplussers zou onder eigen voorwaarden weer aan het werk willen (en zelfs voor 25% minder salaris). Bijna alle ondervraagden (95%) willen zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Ook blijkt dat ouderen zich niet eenzamer voelen dan hun jongere landgenoten. De helft noemt het eigen welzijn 'optimaal'. Tijdens het debat sprak Jort Kelder met top-econoom Herman Wijffels, toenmalig 50+partijleider Henk Krol en emancipatie-expert Cisca Dresselhuys over hoe we ons leven anders moeten inrichten nu we allemaal ouder worden.

Care2Business
Op 29 oktober heeft VITALITY! een bijdrage geleverd aan de Care2Businessbijeenkomst 'Innovatie Ontketend in de Zorg'. Het doel was het MKB op een innovatieve manier mee te laten denken over oplossingen voor uitdagingen op het gebied van zelfstandig wonen, valincidenten, vrijheid in groepswoningen, begeleiding op afstand en bereikbaarheid van voorzieningen.

Grant Networking Class
Op 31 oktober en 1 november organiseerde Leyden Academy voor 35 deelnemers uit de academische centra van Delft, Rotterdam en Leiden een Grant Networking Class. Het denken vanuit de toekomstige klant en markt stond centraal.
Er werden inleidende presentaties gegeven over vitaliteit en ondernemerschap. Verder werd aandacht besteed aan oplossingen vanuit biomedische en sociale wetenschappen, industrial design, ICT en ehealth, health economics, kwaliteitssystemen en de gaming industry. Ook is gesproken over samenwerking, nieuwe (inter-) nationale subsidiemechanismen en andere vormen van financiering.

Innovation Challenge
Van 20-22 november werd de ECE Innovation Challenge georganiseerd in samenwerking met het Erasmus Centre for Entrepreneurship (ECE). Tijdens de driedaagse training werd studenten gevraagd een oplossing te bedenken voor het VITALITY!-vraagstuk:

‘Hoe kunnen we de oudere generatie aanmoedigen om het meest uit hun leven te halen en een bijdrage aan de samenleving te blijven leveren?’

‘Hoe kunnen we de oudere generatie aanmoedigen om het meest uit hun leven te halen en een bijdrage aan de samenleving te blijven leveren?’. De eerste prijs ging naar Flex Nest: een concept dat de beschikbare (woon)ruimte die vrijkomt als kinderen ‘het nest verlaten’, aanbiedt aan jonge ondernemers die flexibele ruimte nodig hebben. De jury was unaniem in haar beslissing vanwege de originaliteit van het concept, het feit dat het bijna onmiddellijk kan worden uitgevoerd en het potentieel voor sociale contacten tussen de generaties.

Masters of VITALITY!: Koos Postema

Koos Postema, bekend van onder andere Achter het nieuws, Een groot uur U, Klasgenoten en Max TV Wijzer was op 28 november de derde master in de serie Masters of VITALITY!. Dit is een lezingenreeks door vitale ouderen. Nadat Postema het publiek meenam in zijn levensloop, werd hij door Cisca Dresselhuys, oud-hoofdredacteur van Opzij, gevraagd naar zijn vitaliteit en hoe hij het ouder worden ervaart.

Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn

De Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn is op 8 juli met een officiële opening door de Leidse wethouder Van Gelderen van start gegaan. De gemeente Leiden subsidieert de Proeftuin voor de periode 2013-2016 met als doel kennis in te zetten om zorg en welzijn voor inwoners te verbeteren.

Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn

Inmiddels zijn onderstaande projecten gestart

- Hogeschool Leiden ‘Zelfredzaamheid in Actie’: Wat zijn de voorwaarden, grenzen en mogelijkheden om de zelfredzaamheid en eigen regie van de zelfstandig wonende oudere te verbeteren? Wat kunnen ouderen en hulpverleners daarin betekenen? Hoe kan ICT daarbij helpen?
- TNO ‘Functionele Training Ouderen’: Een maatwerkprogramma dat ouderen traint in dagelijkse handelingen, zoals traplopen, boodschappen doen en opstaan uit stoel of bed. Het richt zich op inactieve ouderen zonder hulpvraag of grote gezondheidsklachten en thuiswonende ouderen die fysiek kwetsbaar zijn.
- Leiden Institute for Brain and Cognition ‘Levensstijl 2030’: Wie heeft profijt bij welke levensstijl (bijvoorbeeld spelletjes, sociaal contact, nieuwe ervaringen en sporten)? Welke effecten hebben verschillende levensstijlen op het ouder wordende brein en het mentale vermogen?
- Leyden Academy ‘Vitaliteitscoaching’: Hoe kan vitaliteitscoaching worden ingezet om ouderen in hun vitaliteit te ondersteunen? Instrumenten voor vitaliteitscoaching worden ontwikkeld, uitgetest en in onderwijsprogramma’s ondergebracht.

Vernieuwing zorgonderwijs ‘LevenSles’

Leyden Academy, Vereniging Het Zonnehuis en ZonMw hebben een gezamenlijke focus op onderwijsverbetering in de ouderenzorg. In samenwerking met regionale onderwijs- en zorginstellingen, gemeentes en andere partijen zijn in het najaar in Leiden, Utrecht en Zwolle Inspiratie & Kennisdagen georganiseerd. Het doel is om mbo-, hbo- en wo-studenten enthousiast te maken voor het werk in de ouderenzorg.

Dat het een succes was bewijzen de ervaringen van de meer dan 500 jongeren, docenten en stagebegeleiders die tijdens de Inspiratie & Kennisdagen aanwezig waren. De ervaringen zijn tijdens het landelijke congres van het Nationaal Programma Ouderenzorg van ZonMw uitgebreid aan bod gekomen.

@HenkNies

Andere kijk op jongeren, ouderen en ouderenzorg in Levensles filmpje. Goed gedaan @VHZonnehuis @LeydenAcademy @ZonMw

Verder wordt alle opgedane kennis en informatie gebruikt om onderwijsinstellingen en de ministeries OC&W en VWS te overtuigen van beter en meer inspirerend onderwijs in de ouderenzorg.

Zonnehuis

Leyden Academy
ON VITALITY AND AGEING

Nationaal Programma Ouderenzorg

ZonMw

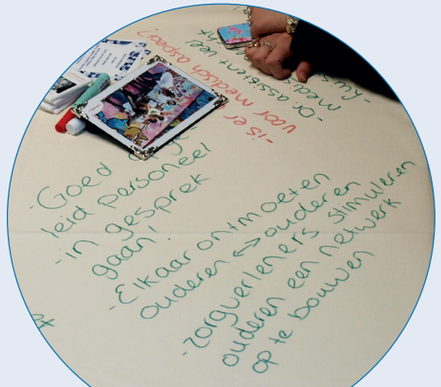

'Oud-of-the-box' finalist Academische Jaarprijs 2013

Je gedrag bepaalt grotendeels hoe je veroudert, maar gedrag is moeilijk te veranderen. Het zit in onze genen om veel te willen eten en weinig te willen bewegen. Ooit was dit gunstig voor onze overleving, maar in onze moderne omgeving zorgen dezelfde genen voor veel verouderingsproblemen.

Onderzoek in Ghana toont aan dat men daar oud kan worden zonder verouderingsziekten zoals hart- en vaatziekten en diabetes. We hebben zelf meer invloed op de manier waarop we verouderen dan we denken. Kleine aanpassingen in de omgeving zorgen voor een gezondere veroudering. Het team van Leyden Academy ontwikkelde de virtuele omgeving 'Oud-of-the-box', en daagt mensen op basis van wetenschappelijke inzichten uit zelf met aanpassingen in hun omgeving te experimenteren. Hoe verandert je bewegingspatroon als je staand gaat vergaderen? Hoe verandert je gewicht als je kleinere bordjes koopt of je groenten niet in de groentela maar op ooghoogte bewaart?

‘Pas je leefomgeving aan zodat je automatisch gezondere keuzes maakt’

Presentatie ‘Oud-of-the-box’

De Academische Jaarprijs is een initiatief van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek en wil onderzoek van wetenschappers, promovendi en studenten onder de aandacht brengen. Van de zeventien teams die een communicatieplan hadden ingediend, behoorde Leyden Academy met Oud-of-the-box tot één van de drie finalisten. Ook al ging de eerste prijs uiteindelijk aan Oud-of-the-box voorbij, toch zijn er veel mensen bereikt en heeft het veel media-exposure opgeleverd.

Publieksevenementen

Vitality walk

Leyden Academy organiseert sinds 2012 druk bezochte lunchwandelingen. Iedereen kan meelopen, collega’s, studenten, ouderen en (pers)relaties. Op 1 oktober - internationale dag van de ouderen - toonde gids en historicus Cor Smit enkele bijzondere plekken uit de vroegere Leidse ouderenzorg.

Nacht van Kunst & Kennis

Leyden Academy heeft met het VITALITY!-programma en de Leidse Proeftuin Zorg & Welzijn op 14 september in Museum Boerhaave een belangrijke bijdrage geleverd aan de eerste Leidse Nacht van Kunst & Kennis. Deze nacht had tot doel om de Leidse kennis via het medium kunst aan een breed publiek te tonen. Rudi Westendorp gaf in het breintheater een lezing over ouderdomsziekten die voortkomen uit een ‘mismatch’ tussen onze genen en leefomgeving. Ook konden bezoekers ouderdom ervaren met behulp van een ouderdomspak en verouderingsmachine.

Act Your Age Festival

Het Act Your Age Festival wil de bestaande beelden over verouderen en ouderdom kantelen én aanvullen, en laat 'de kunst van het ouder worden' in zijn volle breedte zien. Naast dansvoorstellingen met dansers tussen de 16 en 88 jaar waren er lezingen van wetenschappers en Europese opiniemakers op het gebied van de oudere mens en het ouder wordende lichaam. Dit project is met steun van de Europese Commissie gefinancieerd. Leyden Academy en Vereniging Het Zonnehuis waren als kennispartners betrokken bij het inhoudelijke programma. Rudi Westendorp hield een lezing met als titel 'I am my body', waarin hij inging op de relatie met ons verouderde lichaam. In de lezing 'Ageing and alternative learning' sprak Marieke van der Waal over de vaak zeer creatieve manier waarop wij, onze geest en lichaam, op nieuwe situaties reageren en die van invloed zijn op de veerkracht van de verouderende mens.

Onderwijs

Executive leergang Veroudering en Gezondheidszorg

In januari 2013 ging de vierde executive leergang Veroudering en Gezondheidszorg van start met 21 deelnemers. De cursisten van 2013 zijn vooral werkzaam in zorg- en adviesorganisaties en bij gemeenten. De meeste cursisten zijn directeur of manager. Ook maakten voorzitters van de raad van bestuur, zelfstandigen en beleidsadviseurs deel uit van de groep.

Inhoud

De executive leergang bestaat uit zes theoretische blokken met daarin inhoudelijke colleges over vitaliteit, veroudering en gezondheidszorg, interviews met ouderen waarbij de theorie wordt getoetst aan de praktijk en zogenoemde 'contrapunten', waarbij over controversiële onderwerpen in de zorg wordt gediscussieerd. Daarnaast maken werkbezoeken in Nederland en een internationale studiereis deel uit van het programma. De leergang behandelt het verouderingsproces (gerontologie) en aspecten van de ouderengeneeskunde (geriatrie). Vervolgens wordt ingegaan op solidariteit als oudedagsvoorziening en hoe we omgaan met de stijgende kosten van de zorg. Tijdens de leergang is er veel aandacht voor de lengte en kwaliteit van leven. Vragen als: 'Wat zijn de grenzen voor het verlenen van zorg?' en 'Wie beslist er over het einde van het leven?', passeren de revue. Verder staan kwaliteit en innovaties in de ouderenzorg en toepassing van de opgedane kennis centraal.

> ‘De leergang gaf mij de bouwstenen voor het ontwikkelen van een betere beleidsvisie’

Enkele hoogtepunten

Een van de hoogtepunten van de executive leergang was het openingscollege van Rudi Westendorp. Hij vertelde wat veroudering precies is, waarom we eigenlijk ouder worden en of we de gevolgen van het ouder worden ook kunnen voorkomen. Hij werd aangevuld door collega dr. David van Bodegom over de demografie van veroudering.
Al 160 jaar lang is er een trend in de levensverwachting. Bij iedere generatie mensen die tien jaar later wordt geboren, stijgt de levensverwachting met ongeveer 2,5 jaar. Ook het college van hoogleraar verplegingswetenschap (Universiteit Medisch Centrum Utrecht) Marieke Schuurmans was boeiend. Prof. dr. Schuurmans vindt dat de ouderenzorg nog teveel is gestoeld op "verouder-ing als een niet beïnvloedbaar proces dat gepaard gaat met lichamelijke en geestelijke achteruitgang". Het plaatst ouderen in een afhankelijke situatie terwijl ze - vaak ook op hoge leeftijd - nog veel kunnen bieden aan andere mensen en de maatschappij, ondanks eventuele ziekten en gebreken.
Dr. Guus Bannenberg, CEO van de zorgorganisatie Van Neynselgroep, gaf de cursisten inzicht in innovaties in de ouderenzorg.

Werkbezoek bij Archipel Zorggroep

Vanuit zijn ervaring vertelde hij ook over het borgen van kwaliteit en hoe hij ouderen, gemeenten en woningbouwcorporaties betrekt bij het realiseren van nieuw beleid. Een interessant 'contrapunt' was het college van prof. mr. Eugène Sutorius over het levenseinde. Professor Sutorius spreekt namelijk zowel vanuit zijn rol als lid van de initiatiefgroep Uit Vrije Wil, maar ook als hoogleraar strafrecht aan de Universiteit van Amsterdam. Het levenseinde en de verschillende invalshoeken leidden tot de nodige discussie en nieuwe inzichten. Ook het contrapunt met huisarts Marieke van Schie gaf de nodige stof tot nadenken. Ze besprak twee casussen waarbij de wil van de patiënt niet overeenkwam met het beleid dat goed is voor de patiënt. Een dilemma, waarbij uiteindelijk de wens van de patiënt de doorslag gaf.

Studiereis en werkbezoeken

In mei vond de studiereis naar Denemarken plaats. Het Deense zorgsysteem gaat meer uit van de wensen en kracht van ouderen zelf. De mogelijkheden van ouderen en niet de onmogelijkheden staan centraal. Een perfect voorbeeld van vitaliteit. De Nederlandse werkbezoeken waren dit jaar bij Archipel Zorggroep in Eindhoven, Zorghotel De Kim in Noordwijk en Zorghotel Aafje in Rotterdam. Deze bezoeken zijn onder andere bedoeld om als cursisten bij elkaar in huis te kijken, te leren van innovaties en te discussiëren over de ingezette koers in relatie tot het kabinetsbeleid.

> ‘Ik heb veel kennis en ervaring met collega-deelnemers kunnen uitwisselen’

Alumni

Op 24 april 2013 vond de jaarlijkse alumnidag plaats met als thema nieuwe manieren van werken in de ouderenzorg. Drs. Mark Janssen, bestuurder van de Zonnehuisgroep Vlaardingen, ging in op de zorggemeenschap en hoe professionals, vrijwilligers en familie en vrienden van hulpbehoevende ouderen ieder hun steentje aan goede zorg voor ouderen kunnen bijdragen. Prof. dr. Lucas Meijs ging in op de veranderende maatschappij en hoe nieuwe vormen van zelforganisatie lokaal positie innemen. Drs. Elly van Kooten, directeur Maatschappelijke Ondersteuning van het ministerie van VWS, haakte hierop in en bracht verbinding tussen de verschillende initiatieven en het landelijke beleid.

Master Vitality and Ageing

Mensen worden steeds ouder. Deze groeiende groep ouderen heeft vaak andere zorg nodig. Meestal hebben ze meerdere aandoeningen tegelijkertijd (multimorbiditeit) en ontvangen ze zorg van meerdere specialisten.

De verschillende behandelplannen kunnen elkaar soms tegenwerken. Een nieuwe aanpak is nodig om goede zorg aan ouderen te kunnen garanderen. Daarom is Leyden Academy enkele jaren geleden de eenjarige master Vitality and Ageing gestart. Binnen- en buitenlandse docenten gespecialiseerd in veroudering en vitaliteit geven colleges. De studenten ontvangen een mastertitel van Universiteit Leiden. Zij worden pioniers in het veld en kunnen verder studeren tot medisch specialist of aan de slag als wetenschapper, beleidsmedewerker of manager in de gezondheidszorg.

Master graduation ceremony

‘Tijdens de master heb ik alles geleerd wat ik gedurende mijn geneeskundeopleiding niet heb geleerd’

Enkele hoogtepunten

Prof. Ngaire Kerse uit Nieuw-Zeeland ging in het blok multimorbiditeit in op haar onderzoek naar veroudering bij de Maori en het voorkomen van vallen bij ouderen. Naast kennis over veroudering en ouderdomsziekten leerden studenten meer over de organisatie en structuur van de (ouderen)zorg. Tijdens de studiereis verdiepten de studenten zich in de ouderenzorg in Zweden. Zij bezochten onder andere het Ministerie van Gezondheidszorg en Sociale Zaken, een onderzoekscentrum op het gebied van veroudering en een dagopvang en onderwijsinstituut voor mensen met dementie. Ook liepen de studenten mee in twee academische ziekenhuizen in Uppsala en Stockholm. In juli 2013 vond de graduation ceremony in het academiegebouw van Universiteit Leiden plaats. Studenten uit China, Mexico en Nederland ontvingen hun master Vitality and Ageing uit handen van hoogleraar Rudi Westendorp. De studenten hebben de inhoud en kwaliteit van de master wederom zeer hoog gewaardeerd.

> ‘In the course Multimorbidity we learned some revolutionary concepts that bring into question some of the current practices of geriatric medicine. I find this stimulating’

Dertien studenten uit Nigeria, Mexico, Indonesië, China, Ecuador en Nederland gingen na de zomer op introductiekamp, waarbij kennismaking, wetenschap en sociale activiteiten aan bod kwamen. Het blok the ageing process liet de studenten en twaalf extra toehoorders kennismaken met veroudering en de belangrijkste verouderingstheorieën. Vanuit evolutionair perspectief werden antwoorden gegeven op de vragen waarom en hoe we verouderen. Het tweede blok, biological mechanisms of ageing, had als uitgangspunt de invloed van hormonen, waaronder het groeihormoon, op de snelheid van het verouderingsproces. Prof. dr. Bartke heeft baanbrekend onderzoek verricht op dit gebied en kwam vanuit Springfield, Illinois over om samen met bioloog dr. ir. Diana van Heemst les te geven. Net als in eerdere jaren is biological mechanisms of ageing ook opengesteld voor zeventien masterstudenten van de opleiding Biomedische Wetenschappen van het Leids Universitair Medisch Centrum.

Docenten
Aan de master Vitality and Ageing werkten onder andere mee:

- Prof. dr. Andrzej Bartke, professor en director of geriatric medicine, Southern Illinois University School of Medicine, Springfield, Verenigde Staten en bestuurslid van de American Aging Association
- Prof. dr. Sjaak van der Geest, emeritus hoogleraar medische antropologie aan de Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Jan Hoeijmakers, Department of Genetics, Erasmus Medical Center, Rotterdam
- Prof. dr. Susan Kurrle, hoogleraar op het gebied van ouderengezondheidszorg aan de Universiteit van Sydney en geriatrician in het Hornsby Ku-ring-gai Hospital in Australië
- Prof. dr. Joris Slaets, hoogleraar ouderengeneeskunde aan het Universitair Medisch Centrum Groningen
- prof. dr. David Stott, hoogleraar geriatric medicine aan de University of Glasgow, Schotland

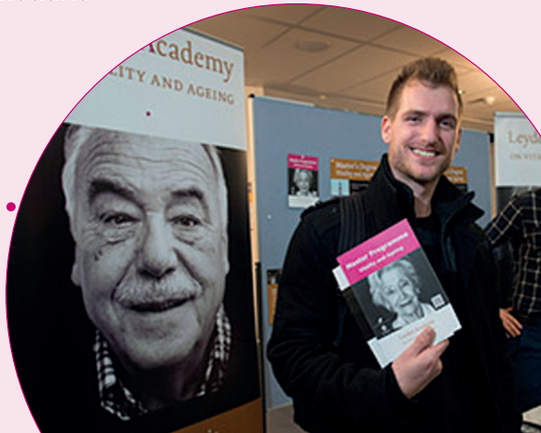

Young Excellence Class

De Young Excellence Class is een groep veelbelovende geneeskunde-studenten die iedere twee weken bijeenkomt om te discussiëren over

een wetenschappelijk artikel over veroudering. De Young Excellence Class is een heel geschikte onderwijsmethode om jongeren voor veroudering te interesseren en ze te laten zien hoe interessant en veelzijdig het vakgebied is. Hoogtepunten dit jaar waren de publicatie over deze onderwijsmethode in het internationale tijdschrift Medical Science Educator, en de lezing van dr. Annette Baudisch van het Max Planck Institute for Demographic Research in Rostock.

Masters of Ageing

Masters of Ageing is een serie Engelstalige wetenschappelijke lezingen. Deze worden gegeven door vooraanstaande wetenschappers, artsen en professoren op het gebied van ouderengeneeskunde of veroudering.

Leyden Academy initieert en organiseert de lezingen. In februari gaf arts-epidemioloog dr. Luc Bonneux een lezing over gezondheidszorg in de 21ste eeuw: het voorkomen van ziekten op oudere leeftijd. Dr. Chad Boult uit de Verenigde Staten gaf in april een lezing over de zorg voor ouderen met meerdere chronische aandoeningen.

Ten slotte gaf prof. dr. Jan Hoeijmakers in oktober een interessante lezing over veroudering en DNA-reparatie. Bij elke lezing was een enthousiast publiek van zo’n vijftig toehoorders aanwezig. Het publiek bestaat voornamelijk uit mensen die werkzaam zijn in de zorg, wetenschappers en studenten.

Onderzoek

Multidisciplinaire benadering

Leyden Academy on Vitality and Ageing doet wetenschappelijk onderzoek naar verschillende onderwerpen gericht op vitaliteit en veroudering.

Kenmerkend voor ons onderzoek is de multidisciplinaire benadering van onderzoeksthema's, met economische, biologische, sociologische, antropologische, psychologische en/of medische invalshoeken.

Medisch-demografisch

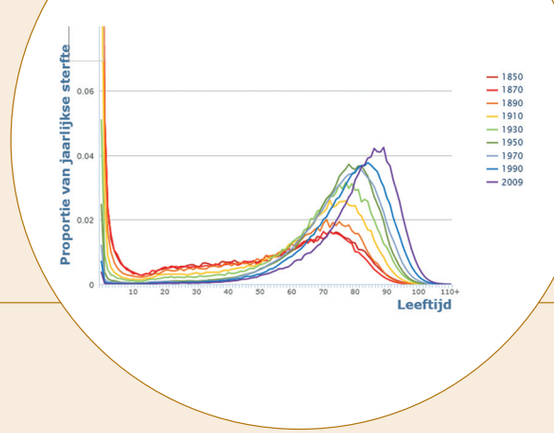

Levensverwachting

(Engelaer, Wensink, Van Bodegom & Westendorp)

In dit onderzoek worden onder andere de daling van de sterftecijfers op hoge leeftijd en de toename van (gezonde) levensverwachting bestudeerd. Het blijkt dat met het stijgen van de levensverwachting men langer in goed ervaren gezondheid en zonder lichamelijke beperkingen leeft. Dit heeft belangrijke implicaties voor beleid en gezondheidszorg. Verder is achterhaald wat de doodsoorzaken zijn in een gebied in Ghana. Die kennis is van belang om de nieuwe patronen van ziekte en sterfte in ontwikkelde landen beter te kunnen verklaren. Voor het onderzoek wordt onder andere samengewerkt met het Max Planck Institute for Demographic Research in Rostock.

Hoogtepunten 2013

Peer reviewed artikelen in Biogerontology, Annual Review of Gerontology and Geriatrics, Maturitas en Lancet.

‘De sterftecijfers op hoge leeftijd dalen wanneer het met de economie slecht gaat, en andersom’

Economische waarde van ouderen

(Rolden, Van Bodegom & Westendorp)

Dit onderzoek is vooral gericht op de relatie tussen de (sociale) gezondheid van oudere mensen en economische welvaart. Uit het onderzoek blijkt dat de sterftecijfers op hoge leeftijd dalen wanneer het met de economie slecht gaat, en andersom. Deze tegenintuïtieve associatie was bekend voor middelbare leeftijd en werd verklaard door werkgerelateerde stress en slechte levensstijl. Omdat de associatie tussen economie en sterfte ook op oudere leeftijd bestaat, kan de oorspronkelijke verklaring van toegenomen sterfte door toegenomen werkdruk worden betwist. Voor het verzamelen van onderzoeksgegevens is gebruikgemaakt van databanken van Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid, het Centraal Bureau van de Statistiek, The Human Mortality Database en Angus Maddison.

Hoogtepunten 2013

Peer reviewed artikel in Journal of Epidemiology and Community Health. Ook was er veel buitenlandse media-aandacht, waaronder in Duitsland, Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten.

Ouderenmishandeling

(Mysyuk, Puvill, Lindenberg & Westendorp)

Leyden Academy doet onderzoek naar de determinanten en de gevolgen van ouderenmishandeling, met behulp van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. De activiteiten zijn ingebed in het profiel Health, Prevention and the Human Life Cycle van Universiteit Leiden. Door middel van observaties in verzorgingstehuizen en gesprekken met diverse groepen betrokkenen (ouderen, beleidsmedewerkers, bestuurders, werknemers intra- en extramurale zorg, belangenorganisaties en experts) is een betere definitie van ouderenmishandeling in kaart gebracht. Verder worden binnen dit onderzoek familierelaties over de hele levenscyclus (drie generaties) bestudeerd. Het beeld dat iemand heeft van zichzelf en van anderen, de verwachtingen van familierelaties, emotieregulering en stressgevoeligheid zijn hierbij van belang.

Hoogtepunten 2013

Peer reviewed artikelen in International Psychogeriatrics.

Health Prevention and the Human Life Cycle

‘Wat verstaan ouderen onder zorg?
Hoe vragen ouderen om steun en zorg en bij wie?’

Beeldvorming rondom ouderdom
(Polman, Lindenberg & Westendorp)

Elk leven eindigt met sterfte maar de manier en het moment waarop zijn voor iedereen uniek. Bij een sportwedstrijd probeer je vlak voor de finish er nog uit te halen wat er inzit en word je daarin aangemoedigd door het publiek. Hoe anders is het in onze maatschappij, waar we soms met tegenzin naar dat eindpunt toeleven. Het negatieve beeld van het ouder worden heeft een evolutionaire oorsprong en wordt beïnvloed door hedendaagse sociale en economische factoren. Onderzoek wordt onder andere verricht bij eerstejaars geneeskundestudenten, onder ouderen zelf en de algemene populatie. Centraal staat de vraag onder welke voorwaarden meer (persoonlijk) contact kan leiden tot een verandering in de beeldvorming.

Intergenerationele zorg
(Lindenberg)

In dit onderzoek naar intergenerationele zorg wordt aandacht besteed aan de paradoxale eisen in het publieke debat en de verwachtingen van ouderen zelf over de ouderenzorg. Vanuit een linguïstisch antropologische invalshoek worden in een wijk in Amsterdam de zorgvragen, de zorgverlening en het zorgnetwerk van ouderen in kaart gebracht. Het beantwoorden van vragen als ‘Wat verstaan ouderen onder zorg?’, ‘Hoe vragen ouderen om steun en zorg, en bij wie?’ zal duiding geven aan hoe wij zorg(vragen) en intergenerationele steun vorm moeten geven.

Klinisch

TRUST onderzoekt de beste behandelwijze voor ouderen met subklinische hypothyreodie. Het door Europa gesubsidieerd onderzoek heeft een looptijd van vijf jaar. Leyden Academy is een van de coördinerende centra en is (mede)verantwoordelijk voor de communicatie rondom het onderzoek, dat door het Leids Universitair Medisch Centrum, University of Glasgow, University College Cork en Universität Bern wordt uitgevoerd. Na afloop van het onderzoek worden alle deelnemers van tachtig jaar geanalyseerd en vergeleken met die van een Nederlandse schildklierstudie (IEMO 80+). Het doel is om een specifiek behandeladvies voor deze leeftijdsgroep te onderbouwen.

Hoogtepunten 2013

Peer reviewed artikelen in PLoS ONE en in Thyroid, en samenwerkingsverband tussen TRUST en IEMO.

Medewerkers

Leyden Academy
on Vitality and Ageing

Nawoord

Ons denken over de hoge leeftijd begint langzaam maar zeker te veranderen. Vitaliteit en veroudering zijn begrippen die steeds vaker in het nieuws komen en Leyden Academy levert hier een belangrijke bijdrage aan.

Uit dit jaarbericht 2013 kunt u opmaken dat de organisatie stevig inzet op het verwerven en verspreiden van nieuwe inzichten over die vitaliteit en veroudering. Voor het realiseren van haar activiteiten werkt Leyden Academy samen met wetenschappers, beleidsmakers en bestuurders van diverse organisaties in binnen- en buitenland. Belangrijke samenwerkingspartners zijn onder meer Medical Delta, gemeente Leiden en Vereniging Het Zonnehuis. Ook zijn succesvolle activiteiten tot stand gebracht met nieuwe partners zoals het tijdschrift Zin en het Act Your Age Festival. De aandeelhouder Vereniging AEGON biedt Leyden Academy de mogelijkheid deze pioniersrol te vervullen. Wij waarderen dat zeer. De Raad van Commissarissen wil de medewerkers van Leyden Academy en de partners met wie zij samenwerkt van harte bedanken voor hun inzet in 2013 en wenst hen veel succes toe in 2014.

Dr. W.M. van den Goorbergh
Voorzitter Raad van Commissarissen

ir. B.F. Dessing

dr. W.M. van den Goorbergh

prof. dr. P.J. Idenburg (t/m maart 2013)

prof. dr. M. de Visser

mr. J.W.B. Westerburgen

Colofon

Concept en tekst
Linda Jansen & Yvonne Schinkel-Koemans, communicatie,
Leyden Academy on Vitality and Ageing

Fotografie
Marc de Haan
Henk Aschman
Harmen de Jong
Edwin Weers

Vormgeving
Karin Caron, Idefix vormgeving en communicatie

Drukwerk
Drukkerij Opmeer bv

Leyden Academy on Vitality and Ageing
Poortgebouw
Ingang Zuid
Rijnsburgerweg 10
2333 AA LEIDEN

T 071 524 0960
F 071 524 0969

leydenacademy@leydenacademy.nl
www.leydenacademy.nl